

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja B. 5:2008

Menetelmäoppaan voit tilata kokonaisuudessaan [tästä linkistä](#) tai Socomin nettisivujen kautta www.socom.fi → julkaisut

***Kaakkois-Suomen varhaiskasvatuksen
kehittämisyksikkö Ruorissa toteutettua
kehittämistyötä***

Johanna Auranen & Tiina Kirvesniemi (toim.)

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom
Lappeenranta 2008

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	4
2. VUOROHOTIIMI KARUSELLI: ARJEN KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS	6
3. PEDAGOGISEN KEHITTÄMISEN TIIMI PEDAGO: KOTKAN "KÄVELEVÄ JOHTAJUUS"	12
4. SAIMA-TIIMI: SEUDULLISEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PROSESSI	13
5. LAPSEN ÄÄNI – TIIMIN ARVIOINNIN TYÖKALUPAKKI	17
5.1 VARHAISKASVATUKSEN LAADUNARVIOINNIN RUNKO HAMINAN VERSIO 18.6.2008	19
5.2 HYVIKSI HAVAITTUJA KÄYTÄNTÖJÄ LAPSEN ÄÄNEN KUULEMISESTA JA OSALLISUUDEN VAHVISTAMISESTA	22
5.3 LAPSEN ÄÄNEN KUULEMINEN – MENETELMÄNÄ SADUTUS	25
5.4 KOKEMUKSIA NETTIPÄIVÄKIRJASTA ESIOPETUSRYHMÄSSÄ	34
5.5 TOUKKAPELIN OHJEET	38
5.6 LAPSEN ÄÄNI –TIIMISSÄ KEHITETTYJÄ LOMAKKEITA ARVIOINTIIN	40
5.6.1 ARVIOINNIN PERUSTEET JA OHJEET PARIKKALASSA	40
5.6.2 LOMAKKEITA	41
• TOIMINNAN DOKUMENTOINTIOHJE	
• TOIMINNAN DOKUMENTOINTIPOHJA	
• HYMYNAAMA- KAAVAKE	
• TYÖPÄIVÄN KUVAUS –LOMAKE	
• TYÖPÄIVÄN KUVAUS, VIITTEELLINEN OHJE	
6. ERITYISPÄIVÄHOIDON TIIMI ERIKAT	51
• TOIMIKAUSIARVIOINTI VARHAISKASVATUKSEN	
• ERITYISOPETTAJAN TOIMINNASTA	
• KIERTÄVÄN ERITYISLASTENTARHANOPETTAJAN VUOSI	
• LAAJA-ALAISEN VARHAISKASVATUKSEN ERITYISOPETTAJAN TOIMENKUVAUSTA	
• OHJEITA VARHAISKASVATUKSEN LOMAKKEIDEN KÄYTTÖÖN PÄIVÄHOIDOSSA	
• PÄIVÄKODISSA OLEVAN 3-VUOTIAAN LAPSEN HAVAINNOINTILOMAKE	
• PÄIVÄKODISSA OLEVAN 5-VUOTIAAN LAPSEN HAVAINNOINTILOMAKE	
• PERHEPÄIVÄHOIDOSSA OLEVAN 3-VUOTIAAN LAPSEN HAVAINNOINTILOMAKE	
• PERHEPÄIVÄHOIDOSSA OLEVAN 5-VUOTIAAN LAPSEN HAVAINNOINTILOMAKE	
• HAVAINNOINTILOMAKE ESIOPETUKSEN POHJAKSI	
• LAPSEN KEHITYKSEN JA KÄYTTÄYTYMISEN HAVAINNOINTILOMAKE (KESKUSTELUN POHJAKSI)	
• HAVAINNOINTILOMAKE LAPSESTA PÄIVÄHOIDOSSA	
• LAPSEN TAITOT JA TUENTARPEET ASUINPAIKKAKUNNAN MUUTTUESSA	
• LAPSEN TAITOT JA TUENTARPEET ESIOPETUKSESTA KOULUUN SIIRRYTTÄESSÄ	
• TIEDON SIIRRON LUPA	
• VARHAISEN JA ERITYISEN TUEN SUUNNITELMA	
• VENÄJÄNKIELISET LOMAKKEET	

LIITTEET

1. Johdanto

Kaakkois-Suomen varhaiskasvatuksen kehittämissyksikkö Ruori aloitti toimintansa 18 kunnan yhteisenä kehittämistoimintana toukokuussa 2006. Yhtenä Ruorin tavoitteena oli varhaiskasvatuksen pedagogisen osaamisen alueellinen vahvistaminen kuntien välisenä yhteistyönä. Ruorin toiminta kuntien välisen yhteistyön luojana ja vahvistajana oli uraa uurtavaa toimintaa kaakkoissuomalaisen varhaiskasvatuksen kehittämisverkostoitumisessa. Tämä verkostoituminen onnistui hyvin: siitä todistaa myös tässä teoksessa esitettyjen tiimien työ ja tuotokset.

Ruorin toiminta päättyi vuoden 2008 lopussa. Tässä julkaisussa luodaan katsaus yhdessä aikaansaatuun kehittämistyön prosesseihin ja tuloksiin. Hankkeen päättyessä julkaistiin artikkelijulkaisu ”*Ei merta edemmäs kalaan*”- *Kaakkois-Suomessa toteutettua kehittämistyötä* ja tämä julkaisu, jossa tuodaan esiin Ruorissa tehtyä konkreettista kehittämistyötä. Nämä kaksi yhdessä kuvailevat sekä hankkeen toimintaa ja toiminnan verkostomaista rakennetta että kehittämistyön tuloksia.

Hankemuotoisessa kehittämistyössä on tärkeää osoittaa tehdyn työn merkitys ja vaikuttavuus. On tärkeää voida osoittaa, että yhdessä tehty kehittämistyö on ollut siihen uhratun ajan, innostuksen ja tarmon arvoista. Tämä julkaisu toimii osaltaan varhaiskasvatuksen kehittämistyön näkyväksi tekijänä ja kehittämistyön aikaansaannosten levittäjänä. Kehittämistyön vaikuttavuuden arviointi on myös tärkeää, mutta voidaan olettaa, että esimerkiksi tämän julkaisun kautta leviävien kehittämistyön tulosten vaikuttavuus voidaan havaita vasta tulevaisuudessa. Kaikesta Ruorissa tehdystä kehittämistyöstä saadaan esiin näissä julkaisuissa vain osa. Lisäksi Ruorin kehittämistyötä tuodaan näkyviin muiden muassa Kuusankosken kaupungin julkaisussa ”*Navigoiden naapuriin – anna hyvän kiertää varhaiskasvatuksessa*”, jossa kuvataan hyvien käytäntöjen levittämisen innovaatiota ja Imatran kaupungin julkaisussa ”*Seilaajan käsikirja*”, jossa *valotetaan* päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyön toimintakäytäntöjen kehittämistä. Näiden aineelliseen ja konkreettiseen muotoon saatujen tuotosten lisäksi Ruorissa saatiin aikaan paljon aineettomia tuotoksia, joiden näyttäminen ja esitleminen (muille kuin kehittämistyössä mukana olleille) ovat vaikeita. Tällaisia aineettomia tuotoksia ovat esimerkiksi tiimeissä saatu vertaistuki, innostus ja uudet asenteet.

”Ruorissa tehtyä kehittämistyötä” – julkaisu koostuu kehittämistiimien toiminnan ja kehittämistyön prosessien kuvauksista sekä kehittämistyön tuloksina syntyneistä käytännön työkaluista, esimerkiksi lomakkeista. Kehittämistyön tulokset ovat tiimien yhteistä tuotosta, joten julkaisun tekstiosuuksiin ei ole kirjoittajien nimiä laitettu. Liitteenä löytyy luettelo, jossa on kaikkien tähän julkaisuun tuotoksensa luovuttaneiden tiimien työhön osallistuneiden nimet. Lisäksi liitteenä on yhteistietoja, joiden kautta löytyy lisätietoja tässä julkaisussa esitetystä kehittämistyöstä

Tätä julkaisua voidaan käyttää monella eri tavalla. Siitä saadaan monipuolisesti tietoa erilaisista kehittämistyön malleista. Osa julkaisun sisällöstä voidaan ottaa suoraan käyttöön. Sisällöt voivat olla ideoiden lähteenä, kun pohditaan oman kunnan tai yksikön toiminnan kehittämistä. Tärkeintä on kuitenkin kehittämisen vapaus, jota voidaan kuvata merellisen metaforan ”*Merien vapaus*” avulla:

”Avoin meri on vapaa niin, ettei mikään valtio voi sitä vallata. Jokainen alus saa siellä vapaasti kulkea tai harjoittaa kalastusta.” (pieni skiglaussanasto).

Varhaiskasvatuksen kehittämisen kenttä on vapaa niin, ettei sitä mikään taho voi vallata. Jokainen varhaiskasvattaja saa siellä vapaasti kulkea, ajatella ja kehittää.

Rastita sopiva kohta. K = kyllä / osaa, E = ei / ei osaa, H = harjoittelee / joskus.
Halutessasi voit lisätä kommentteja.

LAPSEN HOITOHISTORIA

Minkä ikäisenä lapsi on aloittanut päivähoitossa? _____

Milloin lapsi on aloittanut nykyisessä hoitopaikassa? _____

Onko lapsella aikaisempia hoitokokemuksia? _____

PÄIVITTÄISET TOIMINNOT / OMATOIMISUUSTAITOT

K E H

___ ___ ___ Jääkö lapsi mielellään päivähoitoon? _____

___ ___ ___ Onko lapsella selkeää päivärytmiä? _____

___ ___ ___ Rauhoittuuko lapsi lepoaikalla? _____

___ ___ ___ Sujuuko ruokailu ongelmitta? _____

___ ___ ___ Syökö lapsi itse lusikalla? _____

___ ___ ___ Juoko lapsi mukista? _____

___ ___ ___ Onnistuvatko WC-käynnit? _____

___ ___ ___ Selviytyykö lapsi ilman päivä- / yövaippaa? _____

___ ___ ___ Pukeeko ja riisuuko lapsi helpot vaatekappaleet? _____

___ ___ ___ Siirtyykö lapsi joustavasti tilanteesta toiseen? _____

САМОСОЗНАНИЕ, ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ НАВЫКИ

К Е Н

___ ___ ___ Может ли назвать свое имя? _____

___ ___ ___ Может ли ребенок рассказать о семье, с кем он живет? _____

___ ___ ___ Может ли назвать свой пол? _____

___ ___ ___ Может ли показать знакомые части тела? _____

Как ребенок выражает свои желания? _____

Как ребенок реагирует на проигрыш (разочарование)? _____

По отношению к взрослому является (подчеркнуть) доверчивым / настороженным, в меру самостоятельным / зависимым, замкнутым / требующим внимания, относится по другому? _____

К Е Н

___ ___ ___ Умеет ли ребенок выражать чувства согласия и несогласия? _____

___ ___ ___ С удовольствием ли сидит на руках у взрослого? _____

___ ___ ___ Просит ли ребенок о помощи, когда она ему требуется? _____

___ ___ ___ Смотрит ли на собеседника во время разговора? _____

___ ___ ___ Соблюдает ли согласованные правила? _____

___ ___ ___ Умеет ли ждать своей очереди? _____

___ ___ ___ Замечает ли других? _____

___ ___ ___ Есть ли у ребенка друзья? _____

___ ___ ___ Находится ли ребенок в хорошем настроении? _____

Типичные ребенку черты характера: _____

Menetelmäoppaan voit tilata kokonaisuudessaan [tästä linkistä](#) tai Socomin nettisivujen kautta www.socom.fi → julkaisut